

KÖZLEMÉNYEK

KÁROLYI SÁNDOR GRÓF ÉS KORA

„Minekutána sok változásokkal habzott Hetvennégy Esztendősz. zarándokságom után tetszett Isten ő sz. Felsőhenek engemet oly súlyos betegséggel látogatni, Honnét életem végét közelíteni sok jelekből megismertem, Édes Hazámhoz s Nemzetemhez gyermekségemtől fogva vonzó különös szeretetem s vélem közlött sok jótéteményeiről való elmélkedésem végórámon sem engedi rola el feledkezniem...” Ezekkel a szavakkal kezdte a királyi tanácsnak írott végrendeletét 1743. szeptember havának 6. napján erdődi kastélyában Károlyi Sándor gróf.¹

Alakja egyike legvitatottabb történelmi egyéniségeinknek. Életének hetvennégy esztendeje alatt országának három sorsfordulóját élte meg, melyek aktív részese is volt. Tevékenységével számos tanulmány foglalkozott, de – talán működésének eltérő megítélése miatt – csak az utóbbi évtized végén jelent meg az első monográfia Kovács Ágnes tollából.² Éppen ezért 1993. december 10-én a Hadtörténelmi Intézet „Károlyi Sándor gróf és kora” címmel tudományos ülést rendezett halálának 250 éves évfordulója alkalmából. Arra törekedtünk, hogy a korszakkal foglalkozó, különböző irányzatokhoz tartozó kutatók minél átfogóbb képet nyújtsanak nemzeti történelmünk e látszólag ellentmondásos, de nagy formátumú politikusról.

A tudományos ülés előadásai Károlyi Sándor életpályájának néhány fontos történését vették vizsgálat alá. *R. Várkonyi Ágnes* A nemzetközi garancia és a generális című előadásában a szatmári békekötés nemzetközi vonatkozásainak Károlyi politikájával való kapcsolódásait jellemezte. *Köpeczi Béla akadémikus* II. Rákóczi Ferenc Károlyi-portrójáról szólt, kiemelve annak szubjektív és objektív meglátásait. *Kovács Ágnes* Károlyi Sándor főispán tevékenysége a Szatmár megyei közgyűlési jegyzőkönyvek tükrében című referátumában eddig ismeretlen források alapján mutatta be Károlyi Szatmár megyei politikai és gazdasági tevékenységét. *Czigány István* Károlyi Sándor a „kuruc” hadsereg élén címmel azt elemezte, hogy milyen realitásai voltak a kuruc hadsereg ellenállásának. *Heckenast Gusztáv* II. Rákóczi Ferenc tábornokairól szóló történetstatistikai eszme-futtatásában a tábornoki kar életrajzi adataiból vont le figyelemre méltó következtetéseket. *Bánkúti Imre* Károlyi Sándor és a Duna-Tisza közti hadműveletek (1703–1710) című referátumában új levéltári forrásokra támaszkodva ismertette a Rákóczi-szabadságharc egyik katonai és gazdasági bázisának tekinthető terület gazdasági és társadalmi problémáit. *Hermann Róbert* referátuma – Nagymajtény és Világos: párhuzamok és különbségek – jórészt historiográfiai áttekintést adott a két hadvezér, Görgei Arthur és Károlyi Sándor, valamint az általuk szentesített szabadságküzdelem befejezésének eltérő, és egybehangzó meg- és elítéléseiről.

A Hadtörténelmi Közlemények jelen és következő számaiban megjelentetjük az előadások szövegét, bízva abban, hogy segítségükkel közelebb jutunk egy realisabb Károlyi-portré kialakításához.

1 Magyar Országos Levéltár P. 1960, a Bethlen cs. lt. Rokon és idegen családok iratai 3. cs. 44. tétel 80 fol.

2 *Kovács Ágnes*: Károlyi Sándor, Budapest, 1988.